

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN NESODDEN, GJØFJELL OG SKOKLEFALL SOKN

”Riket er ditt, makten og æren i all evighet”

Nesodden kirke // 24. november 2019 // Kristi kongedag

5 Mos 30,15-20 // 1 Kor 15,22-28 // Joh 9,39-41

Vi ser dem hver eneste dag: Mennesker som er oversett, marginalisert, lidende og undertrykte. Jevnlig hører vi om hvordan menneskets avtrykk på planeten *Tellus* nå er så sterke at geologene taler om en ny geologisk tidsperiode – *antropocen*. Fotavtrykkene våre er ikke til planetens organiske vekst og utvikling, men på område etter område trues planetens fremtid og hennes utrolig livsmangfold. Det er ikke meteorer som slår ned fra det ytre verdensrom eller ødeleggende vulkanutbrudd som truer livet slik vi kjenner det.

Antropocentiden er kjennetegnet ved at menneskets egne handlinger truer alt liv ved bruk av kjernefysiske våpen, reduserer det biologiske mangfoldet ved måten vi bruker og skjøtter jordens arealer på, ødelegger insektenes overlevelse og bruker havet som søppeldyngde der plasten skader havets næringskjede dramatisk. Hver eneste dag hører og ser vi dommen over våre handlinger som skaper en tidsalder preget av ødeleggelse og uopprettelige endringer.

At antropocenens tidsalder bærer disse kjennetegnene skyldes ikke blindhet og mangel på kunnskap. Av og til tenker jeg at de hadde det lettere, generasjonene før oss. De kunne skyve ansvaret for menneskenes ufattelige evne til å påføre og overse andres lidelse over på en metafysisk makt utenfor menneskets kontroll som de kalte djevelen.

Og var det ikke djevelen, så fikk Gud skylda. Gud hadde skapt verden med skaperordninger som sørget for at noen skulle holdes utenfor. Forskjellene mellom fattig og rik og mellom kulturer, seksuelle legninger og etniske grupper måtte opprettholdes - om nødvendig og som regel ved vold, utstøtelse og undertrykkelse. Volden mot de andre var i grunnen berettiget og et uttrykk for Guds vilje, nøye tilpasset makten og samfunnstoppenes interesser.

Mange mennesker har i vår tid avviklet både Gud og djevel, men urinstinktet å plassere ansvaret for ondskap og ødeleggelse et annet sted enn hos oss selv er slett ikke avviklet. På tross av forrige århundres gudløse ekstremvold i krig, folkemord og undertrykkelse med mennesket i forsetet, klamrer man seg til at mennesket egentlig er godt på bunnen.

Det gir imidlertid lite livshjelp i møte med den virkeligheten vi ser når vi gjentar mantraet om at mennesket egentlig er godt på bunnen når denne gode bunnen er så vanskelig å få øye på.

Vi vet at hele menneskeheten, Adams slekt, er sammenvevet i en helhet der handlinger og livsstil fra deler av helheten får store konsekvenser for andre deler av denne helheten, det vi kaller jordas økologiske livsrom, og mennesker andre steder. Ser vi ikke dette, skyldes det ikke blindhet, men at vi ikke orker å ta inn over oss det som skjer og som de fleste av oss fortsatt har mulighet til å fortrenge.

For å sitere Arnulv Øverland: «Tror du det ikke, du vet det jo!» er virkelig et ord til vår generasjon.

Muligheten til å skjule seg bak utrolig mange gode fremskritt er fristende. Menneskets ressurser og kapasitet har skapt frihet og muligheter for ufattelig mange mennesker - muligheter som middelalderens mennesker som samlet seg her i denne kirken for dåp i denne døpefonten ikke kunne forestille seg skulle kunne omfatte alle. Himmelenes virkelighet med daglig brød for alle, er virkelighet på dagens Nesodden – og vi har kunnskap om hvordan hele verdens befolkning skal få nok til et anstendig liv. Det er det all grunn til å løfte frem og takke for. Utfordringen er at denne utrolige fremgangen så lett gir oss tunnelsyn som avgrenser oss mot å se det og de som er utenfor tunnelen.

Vi har flere muligheter for ansvarsfraskrivelse, der er vi utrolig dyktige. Vi bruker både primitive og avanserte former. Først og fremst er det noen andre som bærer ansvaret. Det kan være de voldelige ekstremistene, de ekstremt rike oligarkene, politikere som ikke tar ansvar, de andre som føder for mange barn.

Egentlig hadde vel også Stalin rett: Man må knuse noen egg for å lage omelett, i alle fall så lenge det ikke er en selv som må ofres.

Ayn Rand, en av USAs mest populære forfattere og med betydelig innflytelse i enkelte politiske kretser også i Norge, gir et intellektuelt alibi til forestillingen om at dersom alle følger sin egne interesser blir det best for alle til slutt. Da er det bare å leve Exit-seriens liv i stor eller liten målestokk, for egentlig er jo denne virksomheten og livsstilen til alles beste - de som faller utenfor kan takke seg selv.

Martin Luther yndet visstnok å presentere seg slik: «Dr. Martin Luther, vel kjent i himmel og helvete». I dagens språk: Vel kjent både der godheten råder og der ondskaper herjer fritt. Mennesket, som individer og som menneskehet, bærer i oss både himmel og helvete, godhet og ødeleggelse. Det er denne dobbeltheten som er vårt kjennemerke, ikke at vi egentlig er gode på bunnen.

Jesusordene om dommen som vi hørte lest, er talt etter at Jesus helbredet en blindfødt mann i protest mot forestillingen om at hans blindhet var resultat av foreldrenes synder. Jesu helbredelse dømte dem som ville holde mannen nede i utenforskap og lidelse, åndelig og kroppslig. Jesus avdekket med dette at det er handlinger og holdninger her og nå, i denne verden, som avslører hvilken del av vår doble identitet vi er henfallen til: Uendelig verdifull og ressursrik, og samtidig med ufattelig kapasitet til apati, likegyldighet, kynisme og ødeleggende adferd. Dommen skjer her og nå, i våre møter med mennesker og i vår forvaltning av naturen.

Det er derfor en dyp eksistensiell virkelighet som reflekteres i kirkeåret når domssøndagen kommer til oss hvert eneste år og påminner oss om at vi er skapt til å stå til ansvar for valgene vi tar og livet vi lever. Det er møte med en virkelighet vi gjenkjenner.

Vi må gjerne avskaffe både Gud og djevel, himmel og helvete, og ansvaret for andre enn oss selv. Men det forandrer ikke virkeligheten og kirken lar ingen av oss smette unna den. Domssøndagen kommer til oss og avslører at vi alle bærer med oss himmel og helvete, muligheten til godhetens storhet og ødeleggelsens forferdelighet. Slik hjelper kirken oss å overvinne det mest skadelige vi kan gjøre mot oss selv: Å fortrenge det uønskede vi opplever og gjør til et sted lengst mulig inn i sinnets mest avsidesliggende kroker der det leirer seg i kroppen og gjødsler angst, tristhet og selvforakt.

Domssøndagen er en frihetsdag der vi i et trygt rom kan erkjenne og anerkjenne vårt eget bidrag til andres lidelse, men nettopp derfor også godta alt vi klarer og makter. Ja, bedre enn det: Hver eneste gudstjeneste er en ukentlig hendelse her på Nesodden der vi kan legge av oss alt i oss som bærer helvetes merke, og fryde oss over at Guds himmel også er nær i oss og rundt oss.

Men er det trygt å være ærlig i kirken da? Vil ikke kirken komme tilbake og jage oss, slik vi vet samfunnet for øvrig kan gjøre når det holder oss fast i vår utilstrekkelighet og dømmer oss til utenforskap?

Kjære alle sammen! Denne søndagen er også Kristi kongesøndag der vi feirer at Kristus, godheten og kjærlighetens ansikt i verden en dag skal bli alt i alle og overvinne destruksjon, død og ondskap slik Paulus sier i brevet til Korinterne og som vi hørte lest: «Slik alle dør på grunn av Adam, skal alle få liv ved Kristus». Kristendommens store nyhet er at Gud kommer til oss med nåde og liv og lar Kristus ta oss med gjennom død og ondskap til liv og evig salighet:

Jesus ga oss ordene for denne dagens dobbelthet i bønnen han lærte oss.

«Tilgi oss vår synd» - og hold oss ikke fast i den ondskaper vi har gjort

«La oss ikke komme i fristelse» - og la oss ikke bli fristet til å bortforklare det vi ser og vet og forsøke å løpe fra ansvaret vårt

«Men frels oss fra det onde» - hjelp meg å overvinne, «lysten til det onde», til apati, likegyldighet og kynisme i møte med andre mennesker og i våre hjerter.

I Fadervår gir Jesus oss ordene som gjør kirkens rom til et trygt rom for oss alle. Bønnen gir oss ordene det kan være krevende å si, men som vi inviteres å slutte oss til. Slik blir kirken et trygt rom, nettopp fordi hun tar i mot oss selv om helvetes, eller ondskapens krefter finnes også i oss og med oss. Kirken er et trygt rom der vi kan hvile i bønnens avsluttende og grensesprengende evangelium, det gode budskap til oss alle:

«For riket er ditt, makten og æren i all evighet».

Gud vil aldri la oss forgå i fruktene av våre ødeleggende handlinger. Gud vil reise opp mennesker og bevegelser som bekjemper undertrykkelse, krig og nød slik vi har sett det så mange ganger. Gud vil gi oss krefter til at antropocenens tidsalder blir en tidsalder med velsignelse, organisk vekst og frihet for hele skaperverket. Gud holder på, og gir oss glimt av at en annen verden er mulig,

La oss derfor ledsage hverandre og finne tegnene på at himmelens krefter lever og blomstrer hos oss. La oss dyrke og dele og formere dem. Vi er ikke blinde, vi ser, og vi vil se. La oss velge livet, godheten og nestekjærlighetens muligheter, til beste for alle mennesker og hele Guds skapning.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet.